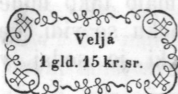

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 9.

V Celovcu 1. novembra 1858.

2. zv.

Č a s.

(Spisal Fr. Cegnar.)

Gospod je sam, iz vekov dihne,
In mene dih njegov rodi;
Svetove iz desnice pilne,
Kolesom mojim izročí.

Dervím jih, kakor mi veleva,
In kamor kaže perst njegov;
Oklepál bodem jih do dneva,
Da počíl bo obroč njihov.

Če svoj obraz od njih obernem,
Se v brezden ničnosti vtopé,
Z nočjó neskončno jih zagernem,
Za večno 'zbrišem jim ime.

Na sercu svóm rodim narode,
Na svojih persih jih gojím;
Merjoče 'zročam v dlan osode —
Kolesa pa naprej vertím.

Ko burja kaplje z vej drevesa
Škropí po čerri zemlji tje,
Kot piš — rumeni list otresa:
Otresam ljud s perotnice.

V odperte bukve zapisujem
Stvarém posojene darí;
Zgubljenih ur ne povračujem;
Moj dih merličev ne budí.

Z obresti vzel bom posodilo,
Ko prišel bo poslednji dan;
Po čerki mojih knjig plačilo
Delíl pa bo sodnik strašán.

Jeperški učitelj.

(Dalje).

Trije vaščani stopijo v sobo; med njími tudi Mervic, ključar Jeperške cerkve, pred nedavnim za župana izvoljen. Zagledati ga, vstane učitelj, kozarec do verha nalije ter pridšemu napije.

„Zahvalim“ se ta odreže. „Tone, prinesi mi ga maselec po štiri in dvajset!“

Učitelj se sicer jezen usede; ko se vendar ključarjeve oči va-nj upró, sopet prav prijazno spregovori. „Mervic! kaj pa vi pravite h temu?“

„H čemu?“

„No, da smo tako neprevidama zgubili gospoda fajmoštra?“

„Če kdo drug ne bo imel več reči o tem, kakor jaz, dobro zanj“, reče ključar, bolj sam za-se, kakor za odgovor na uprašanje.

Učitelj ne sili dalje v ključarja, ki ga ni vidil kmalo tako hude volje, kakor dans, in tudi drugi molčé. Samemu Martinčku se vidi, da bi še rad govoril z učiteljem; vendar pred družinjo, ki je sedaj v kerčmi, si ne upa napeljati poprešnje govorice.

Mervic in kmeta, ki sta ž njim stopila v hišo, vendar kmalu sprožita govor o rajnkem gospodu, kakor tudi o tem, koga bi vtegnili dobiti za naslednika.

„Jaz za gotovo vem,“ se oglasi eden pričujočih, „da dobimo Šmarskega velikega kaplana. Gospod Šimen se za Hruševca pišejo, in še zmiraj, kakor pripovedujejo, je bil iz te rodovine kdo na naši fari. Ne vem, kakšne pravice imajo Hruševci na-njo, ali so cerkev zidali, ali kaj drugega storili za farno: to je gotovo, da rajniki fajmošter so jo le zato dobili, ker takrat ni bilo v celi škofii nobenega duhovna iz te rodovine. In tako slaba pa tudi ni naša fara, da bi je gospod Šimen zametovali.“

„Ne vem, če bi jih naši farmani kaj močno želeli,“ reče učitelj vmes, „so neki precej terd gospod.“

„Enemu vsaj,“ se oglasi Mervic, „bi gotovo ne bili po volji; v Šmartnu vsaj, kakor pravijo, zdaj trikrat več otrok v šolo hodi, kar so gospod Šimen tam za kaplana. Menda bi nam tak gospod na Jeperci ne bili odveč.“

„To je tako,“ reče učitelj, „kakor se to vzame; šola je sama na sebi dobra reč, pa otroci na kmetih se morajo pred vsim dela vaditi.“

„In gumpci ostati,“ pristavi ključar z zaničljivim pogledom.

„Verjemite, oče ključar, da marsikdo, ki ni nikoli šole od znotraj vidil, ima več pameti, kakor pa drugi, ki je več let v šoli hlače tergal.“

„Vi ste jih potem takem več let tergali,“ pravi Mervic in učitelja čez ramo pogleda.

„Recite, kar hočete,“ se oglasi Martinček, „to je pa vendar čudno, da se pri nas skor nobeden otrok ne nauči ne brati, ne pisati; saj imamo vendar šolmoštra, kakor po drugih farah; vsaj cifre pisati bi se imel vsak naučiti, pa še tega ne.“

„Na pij tu-le,“ reče kjučar in zaničljivo sune prazno kupico po mizi. Kerčmar in pričujoči gosti se smeja jo na vse gerlo, učitelju ru-dečica v lice sili, krojač pa gleda ključarja, kakor človek, ki ne ve, ali se mu govori v resnici ali v šali.

„Ali pa naj kdo iz mojega glaža pije tu-le na mizi, pa naj zvunej stoji,“ zaverne učitelj, izprazni kupico, verže denar na mizo, ga molčé Tonetu pokaže ter počasi gre iz hiše.

„No z mize piti, pa zvunej stati!“ se smeja Martinček, „saj bi moral imeti vrat, ko brodnarsk drog, še daljši. Šolmošter včasih res tako pové, da nima ne nog, ne glave.“

„Da otroci v šolo ne hodijo,“ se serdi Mervic, „kdo je tega kriv? Ne naučé se drugega ne, kakor kaj se pravi tepenim biti. Se če bi silili, svojih ne pustim k njemu; nar manjšega mi je vlani otepel, da je cel teden buškasto glavo nosil. Plačamo ga pa vendar pošteno: ima bero, ima derva, vse ima, toliko dobi, da bi se vsak dan upijanil, ko bi ga ne bil že preveč navajen, in to vse z našim denarjem. Naše denarje nosi v loterijo; in kaj nam stori za vse to? Orglati toliko, kakor on zna, bi se bil že davnej moj hlapec naučil; kakih deset viž, ki jih je že pred dvajsetimi leti znal, še zmiraj lajna; nové se ni še nobene naučil, kar naš kruh je. Ko bi ne bil rajnkemu fajmoštru, Bog jim daj večni mir! tako na serce privezan, jaz bi se bil že davnej za to potegnil, da bi bili poštenega šolmoštra dobili. Za tako plačilo, kakor ga mu mi dajemo, si ga lahko izberemo, saj je skor vsak šolmošter berač proti Jeperškemu. Naj pridejo novi gospod, prva reč, o kateri bom ž njimi govoril, bo ta, in če Bog da, bomo faró rešili tega rejenca.“

„Odpravili bi ga kaj lahko,“ se oglasi eden kmetov, „saj mora iti, če mi hočemo; ali pomisliti je pa vendar, kako bo potem živel; mož je že priletén.“

„Od koga bi pa ti živel, ko bi ne bil svoje žive dni nič drugega delal, kakor pil in numare tuhtal?“

„S trebuhom bi šel za kruhom, in to bi naš šolmošter tudi moral storiti. Pa bi bilo to lepo od nas, se ga tako znebiti, in potem pa tudi, kaj bodo prihodnji gospod rekli?“

„Prihodnji gospod,“ odgovori Mervic, „bodo hotli šolo imeti, in da jo otroci obiskujejo; saj z lučjo bi ga moral iskati, ki bi ne bil za šolo.“

Možje so si prišli navkriž v mislih, in posebno se niso vjemali v odgovoru na vprašanje, je-li njih dolžnost ali ne, starega učitelja še dalje rediti, ko bi novega dobili. Ker se je med tem družinja precej pomnožila, se je še marsikaj besedovalo noter do pozne noči. Da si ravno so vsi mislili, da tako ne more ostati, se vendar niso mogli zediniti v misli, kako da bi storili s starim učiteljem. Vsak je svojo terdil na zadnje, kakor od konca, in posebno Mervicu se je vidilo, da je v pravi nevolji korakal proti svoji hiši. Ni še kmalo tako jezno poterkal na vežne vrata; po pol vasi se je razlegal glas.

(Dalje prihodnjič.)

Pripovedke iz Martiniverha.

(Poslal J. Tušek.)

4. Od tistega, ki se je pri kači ženil.

Rekla sta stara sinu: „Midva sva opešala, pojdi se ženit!“ — Šel je, pa nobena ga ni hotla. — Šel je po poti, pa je rjula kača tam v robah: „Kam pa greš?“ — „Ženim se, pa me nobena neče.“ —

„Pa mene vzemi.“ — „„Da no, kaj bodo pa domá rekli?““ — „Kar hočejo; bo že vse prav. Vse pripravi za ženitvanje, godce, posteljo in vse. Kedar bo čas, da bova šla k poroki, bom že pripravljena. Ko prideva pred altar, se ti bom krog roke ovila. Potem bom pa šla z vami domú. Ko boste ženitvanje obhajali, bom pod mizo; pa od vsacega jedila mi daj žlico pod mizo.“ —

Bale so se ga pa zato tako vse, ker sta bila stara tako huda. — No potlej je prišel domu, je priletela mu mati nasproti. „Ali si se oženil? — „„Sem se.““ — „Kje pa?“ — „„Pri kači.““ — „Ta je pa že preč; bova pa mogla midva jenjati, če misliš kačo vzeti.“

Potlej je pripravil vse, obleko, godce, svate in vse. Prišel je porokni dan in šli so k poroki v cerkev ali kam, ker ne vem, kake navade so bile takrat. No pridejo tje, svatje so jeli vkup iti, so se vsedli h kosilu. „Kje je pa nevesta?“ — „„Bo že prišla, bo že sama skerbela, da pride.““ — Potlej so pa šli. So prišli v cerkev, je pa prišla kača. So šli k poroki, pa se mu je ovila krog roke, pa je bila poroka sklenjena. —

Zdaj gredó domú, potlej so pa ženitvanje obhajali; od vsake jedi je dal žlico pod mizo, kača je bila pa pod mizo. Ženitvanje je bilo končano. Potlej sta pa šla ležat. „To ti povem, vrata dobro zakleni. Stara bosta notri prišla in me ubila, ker se bosta bala, da bi te ne pičila.“ — In zjutraj je vstala ženska, da ji ni bilo para, ker se je bila omožila. — „Zdaj pa greva po doto,“ je djala drugo jutro. — „„Kam bova pa šla?““ — „Tje kjer sem te klicala.“ — Pa sta šla v tiste robe. Pa sta prišla v tiste robe in sta prišla v lep grad in sta vidila tri kadí denarjev. „Glej, to je moje.“ — Te denarje sta spravila domu; kako ne vem. Zdaj tudi stara nista bila več huda, da je kačo vzel.

Popotovanje po Bosni.

IV.

(Pohod. Toplice. Banjoluška okolica. Medžlis (zbor). Somenj. Obleka. Turške dekleta.)

V Banjoluki je nekoliko premožnih kristjanskih kupcov. Obiskali smo izmed drugih tergovca *Pištelica*, posestnika najlepše hiše v Banjoluki. Hiša je zidana v bosniškem ukusu. Soba je vsaka za-se t. j. niso z vratmi združene, kakor pri nas. Okrogle pa široke okna so prepletene z lesenimi mrežami. Po zidu visijo podobe svetnikov. Vse je kaj lepo, samo postelje evropejske se ne podajajo nič kaj med robo orientalsko. Gospodar, kaj prijazen mož, se nosi po bosniški, gospodinja pa, lepa, mlada žena se nosi po evropejski, samo na glavi ima rudečo kapo in lase po bosniški spletene, ker hvala Bogu, tukaj še

niso znane „amazonke“. Ko bi se pokazala ženska v takem klobuku, gotovo bi vsak mislil, da je maškara.

Obiskala sva s prijatlom A. V. *Hadži Nazifa Djumišića*, naj imenitnejšega spahija v banjeluškem okraju. Pa ga ni bilo domá. Njegov sorodnik *Hadži Mehmed Hašijič* naju je prav lepo sprejel in pravil, da je naj stareja bosniška rodovina *Kulenovičev*.

V zgornjem mestu, uro hoda od terdnjave, so od starodavnih časov toplice. Nekteri mislijo, da so še iz rimskih časov, pa vse kaže, da so iz srednjega veka. Turki ne plačujejo nič v toplicah; pravijo namreč, da je Bog vso naravo in vse zdravila za vse ljudi ustvaril. Samo kavo plača, kdor jo pije.

Okolica od spodnjega mesta do toplic je verlo krasna in plodna. Cesta se vleče ob reki *Verbas* med raztresenimi hišami, ktere po samem stojé, prav po staroslavenskem običaju, in vsaka ima krog sebe svoje vertove in polje. Srečevali smo na poti otroke, turške mestjane, nizamske vojake (reguläres militär), kristjanske seljane peš in na konjih. Vse je bilo živo pred očmi; ali serce in duh tistih, ki smo jih gledali, je bilo pokrito in zavito v neko mertvo in tamno skrivnost. Hiše in vse je nesazžno. Med hišami so pokopališča turške. Niso ne ograjene, ne okinčane, le sem ter tje je kak kamen s turško kapo. Po grobeh pa hodi in se pase živina. — Zvečer smo šli v kajmakanovi hiši v medžlis. Kdo bi mislil, da imajo v Bosni še zdaj zборе, kakoršne so imeli vsi slavenski narodi. Pač se ni obdržala tukaj prvotna demokratična forma naših prestarih zborov; le duh srednjega veka vlada tukaj še vedno. Kakor na Horvaškem pred nekaj leti, tako je še zdaj v Bosni prosto vsakemu plemiču t. j. spahiji, begu, agi, pa tudi popom in samotarcem (turškim) hoditi v medžlise. Tu je vsakemu dovoljeno, govoriti v dobro ali zlo zemlje, kakor mu je drago. Po naj novejšem carskem ukazu ima tudi pravico raje (kmet) hoditi v medžlis, na mesti raje pa pride veči del dvojica bogatih kupcov ali pa fratar (župnik). Razun kajmakana, ki vedno na enem mestu sedi, je bil na njegovi desni kadija *Hasan Efendija*, za njim so bili: *Mufti Efendi*, *Sali Aga Ibrišagič* predsednik sodbe, *Paša beg*, *Hadži Osman beg Ergič*, *Hadži Sulejman*, *Hodža Čukur*, *Ibrahim Efendi*, *Mal Mudir*, *Mehmed beg*, *Rasim Efendi*, *Osman beg Ibrahimbegovič* in za vsemi temi zadaj na mestu raje *Pero Livnjak* rimskega zakona; *Jovo Pištelič* gerškega zakona ni prišel. V drugem medžlisu so prišli še *Sulejman beg Kapetanovič*, čern Turčin iz *Carigrada* in še nek černiši *Derviš* iz *Arabske*. Po občnem pozdravu „burujlum“ od vseh strani, dotaknivši se čela in pers, začel se je prvi medžlis. Ko se nam je s kavo in čibuki postreglo, pripelje tamničar nekaj katoliške raje ter jih postavi v red na galerii. Kamajkan jih zapita, pokaj so prišli? Odgovorili so, da so prišli, potožit se na svojega bega, kateri jih hoče spoditi s svojega zemljišča, pa jim ne pusti s seboj vzeti hiš, ktere so iz lastnega lesa naredili, drugega ni kaj s seboj vzeti. Reklo se jim je, da se jim bo storila pravica, ko bo tudi beg

zaslišan in odšli so. Prišla je potem staroverka in prosila za svojega moža, da naj ga izpusté iz ječe, kterega so zato zaperli, ker ni mogel plačati 400 gold. dolga. Kajmakan, pogledavši nas, dosodi, naj se ta človek izpusti, da more kaj zaslužiti ter po malem poplačati svoj dolg. Pretresovali so potem občinske račune, verlo krasno pisane na debelem glatkem papirju. Šli so računi iz roke v roko, vsak nazočih je pritisnil svoj mur t. j. pečat mesto podpisa, računov pa še pogledal ni noben. Terpelo je to pol ure. Slednjič predloži kamajkan vprašanje zavolj gozdov, ki so bili poprej spahijski, od kadar je pa prišel Omerpaša v Bosno, carski. Radi bi bili nekaj derv prodali, in hotli so, naj privoli medžlis v prodaj in da naj naznači natanko, kateri gozdi so carski. Terdili so vsi nazoči, da bi raja plakala, ko bi se šume prodajale, nekteri pa so djali, da so vse te šume spahijske. Ko eden pristavi, da vsak, kateri kaj govori, mora to tudi dokazati, ker se bo nanzanilo vse veziru, ni noben prav za prav vedil, kako in kaj, djali so vsi, da so šume ali spahijske ali občinske. Govoril je v tej reči naj pametneje in čisteje stari bosanski kadija. Rekel je, da naj se vprašajo ljudje, kateri vedo, čigavi so gozdi in da naj pošlje medžlis človeka, da vse na tanko pozve. Pri tem je ostalo, pa ne da bi bil kdo izrekel končnega sklepa. Na galerii sta stala še dva bosonoga Turčina, čakaje sodbe, mi pa poslovivši se, smo šli domu. V drugem medžlisu je bilo zbranih blizo 20 spahij in posvetovali so se spet o gozdih in gorah. Nekterim se je poznala na očeh nevolja, da smo mi „djauri“ poslušali njihne posvete. Z rajo govore obično horvaški, s Turki pa turški, akoravno skoraj besedice ne umé.

V Banjoluki, kakor veči del po vseh bosniških mestih, so sejmi v nedeljah. Na terg pride mnogo sveta iz mesta in bližnjih sel. Zapazil sem, da se ljudje rimskega zakona nosijo veči del belo, staroverci pa černo. Mestjanke rimskega zakona so premenile narodno nošo nekoliko s turško, staroverke pa so ostale pri stari narodni. Reči se mora sploh, da so kerstjani (rimskega zakona) snažnejši od kristianov (gerškega zakona). Jako lepe so srajce seljanov. Ozkih rokavov so in imajo iz pavole umno vsite rože. Rudeče kape iz naj tanjega sukna so podobne našim serežanskim; nektere so daljše, nektere kraje, vse pa viseče; zovejo jih sami „hervatke“. Po leti nosijo svitice brez robú, po zimi kratke ozke hlače kakor Horvatje. Beli ali tamni zobun (jopič) je okinčan z erdečim suknom, včasih tudi z erdečo in modro volno. Po zimi oblačijo tudi tamno suktnjo do kolen ali tudi kožuh, kakoršne so tudi pri nas nosili. Persluki so okinčani s srebrom in srebernimi dnarji. Lase imajo spletene v kito. Dekleta imajo kite in na njih sreberne peneze. Obleka je podobna obleki naših Hervatic in Primork. Na glavi imajo erdeče kape in na njih prišite vsake baže novce. Srajce in zobuni so okinčani z erdečim suknom in z raznobojno volno. Ravno tako prepleten je tudi predpert tamne barve.

Štacune so bile vse odperte. Turki kupujejo mnogo, sirotinja raja le malo.

Vidil sem tudi hčere bogatejih Turkov. Nosijo veči del dimljive (turške hlače) svitle barve, od spod zarobljene in zavezane. Kratki svileni zobun sive barve in ozkih rokavov, kateri so za pestmi širji in nazobčani, je prepasan s svilenim pasom, ki na od spred zavezan visi. Nad jopičem imajo dolg, rumeno progast kaftan brez rokavov iz černe močne turške svile. Na vratu imajo ovratnico, verižico iz denarjev. Lasje, veči del černi, so v kite spleteni in prepleteni z biserom in denarjem, na glavi nosijo erdeče kape, zarobljene s cekini. Obulo imajo papuče (pantoffel). Lišpajo se kaj rade. Rekel bi, da bosniške Turkinje lepše govoré naš jezik, kakor djaurke.

Č a j.

(Konec.)

Še le v najnovejših časih je jel čaj sloveti po mestih evropskih; vendar na Kitajskem je bil neki že znan v petem stoletju po Kristusu. Stara legenda, ki jo je slišal učeni Kaempfer pri Japoncih, pripoveduje tole: „Prišel je iz Indije na Kitajsko Darmo (živel je poleg orientalista Remusata okoli 495), razglaševat tam vero Budhiško. Noč in dan je budil in molil, pa premaga ga zaspanec ter mu zatisne trudne trepavice. Poln nevolje se zbudi in začne premišljevati, kako pokoro bi si naložil, ker se je dal premagati zaspancu. Trepavice so mu zakrile svitlobo ter mu naklonile spanje — te si odreže in jih verže po tleh. Pa glej! Veliko čudo se zgodi pred očmi pobožnega moža: požene iz zemlje nova rastljina, ki se spleta v goste veje zelene. Začudivši se prikazni se stegne po vejici lepe rastljine in okusi sok njenega perja. Nenavadno življenje ga spreleti po vsem truplu; čutil se je uterjenega za dela pobožne. Lahko je poslej budil in dobre dela tudi po noči opravljal.“ —

Čeravno nam legenda nič gotovega ne pové o starosti te pijače, vendar smemo po taisti sklepati, da so pijačo že prvi oznanovavci vere Budhiške na Kitajskem ali seboj prinesli ali jo šele tam pripravljati začeli, da so ložje budeli. Še sedaj jo imenujejo budhiški eremiti in puščavniki na gori Taoseitski pijačo neumerjočih. Lahko da je bila že dolgo pred zgodovinskimi časi v navadi med nekterimi verozakonskimi kastami; vendar šele v 6. stoletju se spominja v spisih kitajskih. Neki zdravnik jo je priporočil carju zoper glavobol in pridobil si je veliko čast in slavo. Rimska poslanca Dioklecianova, ki sta neki prišla tudi na Kitajsko, je še ne omenjata; tudi kerščanska mniha, ki sta prinesla svilne črviče iz Kitajskega v Carigrad, še molčita o nji. Izmed tujih pisateljev je omenja najpred neznan arabsk popotnik, kateri pravi, da prejemajo kitajski carji davke od soli in od

neke rastljine, ktere perje si polivajo s kropom in to pijačo vročo pijó. Imenujejo jo „sah“ in pravijo, da zdravi marsiktere bolezni; izvožnje v Arabijo vendar ne omenja. Bere se dalje v spisih kitajskih, da so l. 793 pod dinastijo Tang kitajski državniki za dobro spoznali, obložiti čaj s plačilom ali colom. Iz tega moremo sklepati, da se je čaj po Kitajskem zgodaj razširil in kmalu v splošno rabo prišel. V bližnjem Japonskem so ga jeli piti leta 810; tudi tam se je naglo udomačil med ljudstvom. V mongolskih letopisih se celó bere, da so se posebno ubogi ljudje l. 1285 v Kiangsi-u spuntali zoper dnarstvenega ministra ter ga spodili, ker je čaj preobložil s previsokim plačilom. Tistihdob je bil čaj, bi rekel, vsakdanj kruh ubogemu ljudstvu na Kitajskem. Že za carja Minga (1405—1425) se je na Kitajskem devet velikih dežel pečalo z rejo in obdelavo čaja. (Ritter: Geografie II. zv.)

Kmalu se je prikupila pijača tudi sosednim azijanskim ljudstvom; kedaj pa so jo jeli tudi oni piti, se ne ve povedati. Proti severju je potovala k Mongolom in drugim kočovnim narodom, proti jugu in zapadu k Tibetancom na gorah himalajskih in v Perzijo, kjer jo je že l. 1637 tudi Europejec pil. V Evropo je prišla najpred po Rusih in Holandcih. Rusko poslanstvo v Pekingu je prejelo za svojo dragoceno sibirsko kožuhovno nekoliko žlahtnega čajevega perja v darilo. Dolgo se ga je branilo, ker ni poznalo njegove vrednosti in rabe; na zadnje so mu ga vendar vsilili. Prineslo ga je v Moskvo; tam so ga poskusili in nad mero se je prikupil vsem. Kmalu je postal tam čaj narodska pijača. O Holandcih se pripoveda, da so l. 1610 pripeljali žajbeljna na Kitajsko in ga tam zamenili s čajem; zakaj žajbelj je slovel v tistih časih kot imenitno zdravilo. Tudi Holandcom se je čaj kmalu prikupil; čedalje več so ga vozili iz Kitajskega. Leta 1636 so ga že pili v Parizu in okoli srede sedemnajstega stoletja tudi na Angleškem. Leta 1664 je darovala iztočno-indijska družba angleškemu kralju dve libri kitajskega čaja; leta 1667 pa je že dobila posebna ladja naročilo, naj pripelje seboj iz Kitajskega vsaj 100 liber čaja. O ravno tem času so se tudi Danci soznani ž njim; posebno so ga knezi in drugi velikaši mnogo popili. Danski kralj Friederik III. mu je bil poseben prijatelj, pa se je silo zameril svojemu telesnemu zdravniku botanikarju Simonu Pauli. Vedno je ta terdil in kralju nagajal, da čaj zdravje spodkopuje. Nejevoljen mu jo enkrat kralj posmodi: credo te non esse sanum ali po našem: verjamem, da tē ni zdrav, pa tudi, da ti nisi zdrav (zdrave pameti).

Po evropskih narodih je bil tudi zanesen v njih naselbine v Ameriki. V ameriškanih združenih državah je postal, kakor na Angleškem, narodska pijača. Celó politiško važnost je čaj v Ameriki dosegel; zvišana colnina za čaj in druge kolonialne pridelke je bila vzrok, da so se spuntale najlepše angliške kolonije v severni Ameriki ter se odtergale od matrne dežele.

Sedaj se pije čaj kitajski po vseh deželah omikanega sveta. Povsod se je udomačil brez vsakega odpora. Tudi zdravniki mu niso bili nasprotniki: zakaj čaj kitajski je slovel od nekdanj kot posebno zdravilo med svetom omikanim in neomikanim. Že budhiški verski oznanovavec Darmo ga je čislal kot dober lek zoper razne negode in bolezni. Kot zdravilo se je prvič priporočil kitajskemu carju; kot zdravilo ga rabijo še sedanji Kitajci. Imajo ga posebno sorto zoper skernino, zoper kašelj itd., čaj jim krepča želodec in pomaga prebavljati težke jedila; čaj se rabi zoper vnetljino in otekljino, razganja po njih mislih žlezobo v dušniku in po črevah; za vsako bolezen, za vsako nevoljo imajo svoj posebni čaj. Pa ne samo Kitajci, ampak tudi Evropejci so povzdigovali njegove zdravilne moči; na pr. jezuit Kircher (1667) pravi, da čaj ledvice odpira, hlap iz glave razganja in ga posebno priporoča učenim ljudem. Nek zdravnik Tulpius je spisal v Amsterdamu l. 1641 cele bukve, v katerih hvali zdravilne moči čaja; nekteri ljudje so ga celo varha našega zdravja domá in na vojski imenovali. Skoro vsi zdravniki so ga hvalili, da ohranjuje človeku zdravje in dobro voljo. Kaj čuda, da se je tako naglo razširil po vsem svetu!

Pa ne samo uživanje te pijače je kmalu prestopilo stare meje, ampak tudi obdelava čaja se je naglo razširila. Zgodaj so ga jeli pridelovati Japonci; v Kochinchini so čajev germ, kakor priča pater Morini, l. 1666 prvokrat nasadili. V Asamu, kjer je vidil Wallich cele gozde divjega čajnika, so ga že zgodaj jeli tudi umetno izrežati; in že ga prihaja iz te dežele vsakega leta več tisuč liber na prodaj. William Ewart, poslanec v angleškem parlamentu, pravi v svojem govoru o naselovanju izhodne Indije, da se je l. 1857 iz Asama in Sikima izpeljalo že 700.000 liber dobrega čaja. (Allg. Zeit. 28. marca 1858.) Še z večim vspehom so ga jeli Holandci pridelovati na otoku Javi; leta 1856 se ga je pridelalo na račun vlade in častnih posestnikov 1,865.322 liber. Omenim naj še nazadnje čajevega nasada v botaniškem vertu v Rio-Janeiru, ki so ga napravili v začetku tega veka. Pa že Martius pravi (Martius u. Spix Reisen in Brasilien 1. zv.), da od tega nasada ni kaj prida pričakovati. List ima zoper in je brez vse dišave. Poznejši popotovavci, na pr. žl. Bibra, Tschudi in Scherzer pravijo, da je ta plantaža že popolnoma zanemarana. S tem vendar še ni dokazano, da bi novi svet Amerika nikar ne bil za obdelavo čajev. Kakor kave se bode morebiti kedaj tudi čaja še v veliki množici pridelovalo po andeških planinah, kedar sedanji pridelek ne bo več zadostoval za toliko milijonov ljudi, ki so mu udani, ker njih število rase od leta do leta. Skušnje Portugalcov in Angležev, čaj okoli Lizabone in na otoku helenskem nasaditi, so ostale brez vsega uspeha.

Glasnik literarni.

Pretnes „Slovenskega berila“ za sedmi gimnazijski razred. Izdal
Dr. Fr. Miklošič. *)

(Spisal Raičev Božidar.)

„Organisations - Entwurf der österr. Gymnasien“ veli ali končinar priporočuje, da bi slovenski učenci, naučivši se slovenščine, nekoliko pogledali na srbsko-hrvatsko slovstvo ter se starejšim pisateljem privadili, kakor tudi staroslovenščini. (Na str. 151. se bere: „Unter den andern slavischen Sprachen verdient am entschiedensten die illirische, als die zunächst verwandte, Berücksichtigung, daher einige Lesestücke aus Gundulić, Palmotić, Gjorgić in die Sammlung aufzunehmen sein möchten; hier zunächst könnte auch das Altslavische hinzugezogen werden.“) Po tem priporočilu bi tedaj berilo za sedmi razred moralo obsegati razprave in pesni v slovenskem jeziku, potle pa basni v vezanem in prostem slogu, ravno tako poveče sestavke in odlomke pesniške v srbsko-hrvatskem jeziku, se ve da tudi neke s cirilicoj napisane. Pa ta knjiga je podobna berilu VI. in pogreša krasnoslovnih sestavkov, kakih je Krasicki postavimo obilno napisal; tudi je to berilo za učence sedmega razreda prelehko razve nekterih razprav. Slovenščina je gladka in pravilna, vendar šče so na nji neke maroge, ktere se morajo osnažiti, ker gimnazijske berila hočejo vzoren jezik.

Dostikrat se bere v namesto *u*: 3. vdeleževalo, 10. vtabori, 10. vtrdil, 18. vživali, 38. vstregej, 81. vtemeliti, 81. vkanil, 103. vmazan, 127. vda, 136. vganjal, 147. všotoril, 174. vležejo, 187. vlovi, lepše in pravilno: udeleževalo, utabori, utemeljiti, ušotoril itd., ker *v* vsele pomeni ein, hinein, *u* pako spremenja v teh primerih vršivni glagol v dovršivni itd. Nasproti je *u* namestu *v* v besedi *uzrok* nam. *vzrok*.

Iz se včasih nahaja nam. *vz* ali konči *z*: 2. izhod, 3. iztočni, 17. izgled, 135. izrastejo nam. vzhod, vztočni. vzgled, vzrastejo, ker izhod-Ausgang, vzhod-Aufgang, iztok-Ausfluss, izgled-Aussicht, vzgled - Muster, izrasti-*auswachsen*, vzrasti-*aufwachsen*. Iz - *ex*, *aus*, *vz* pa *auf*, *empor*, večkrat tudi pretvarja vršivni glogol v nedovršivni: buditi *wecken*, vzbuditi *erwecken*, pa ne *izbuditi*.

Iz se postavlja nam. *s*: 29. izpolniti, 143. izpaziti, bolje spolniti, spaziti, ker izpolniti-*ausfüllen*: jamo izpolniti, spolniti-*erfüllen*: svojo dolžnost spolniti; paziti-*merken*, spaziti-*bemerken*, izpaziti *aus der Menge heraus bemerken*.

Dostikrat šče se *j* piše, kder bi ga morali izpahnoti: 4. razuj-zdanosti, 17. najšel, 39. gojzd, 48. tempelj, 79. gnjezdo, 86. posti-

*) Po želji pisateljevi razglašamo pričujočo kritiko nespremenjeno, z vsemi lastnjami štajarskega podnarečja; vseh očitkov ali dozdevnih popravkov vendar ne moremo poterditi.

ljati, 88. gnjetejo, 94. papirju, 96. knjige, 128. prezgodaj, 148. povodnji, 116. soparja nam. razuzdanosti, našel, prezgoda itd. Nekekrati pa se j pogreša: spolnuj, lepše spolnjuh. Na str. 96. se bere Japel in Japelj.

Predlog *od* pomeni proč, ne pa über, de; tedaj 34. kar mu je znano o *egiptovskem Jožefu*, nikoli od *egiptovskega Jožefa*. Ravno tako je narobe *odgojen* nam. *vzgojen* ali *končimar zgojen*; tudi se mi glajše zdi: *rodovina* je *pomrla* ali *spomrla* kor 4. *odumrla*. *Odločen*, abgesondert, ausgeschieden in *določen* bestimmt. *Varh* na str. 148. je skrčena oblika nam. *varuh* iz *var* in *končnice uh*, nikoli samo *h*. *Homatija* 130. je popačen samostavnik, prava oblika je *gomot*; in poprek imena na *ija* so menda ne po duhu našega jezika skrojene, tedaj *trapljenje*, ne *traparija* 165. tako tudi lepše *Italska*, *Grška*, *Bolgarska*, ne pa *Italija* i. t. d.

Kemikar 172. je ravno tako strpano, kor *kapucinar*, *franciškarnar*. — *Rešenik* 53., *učenik* 61. je ravno tako iz trpivnega deležja, kor *krščeničnik*; delavna oblika je: *rešnik*, *učnik*, kor *krstnik*, *stvarnik* iz priloga rešen, rešna, o, kar je že razjasnjeno, pa žalibog brez uspeha.

Samostavnik *izid* je slovniška pošast nam. *izhod*. *Nadškof* 129. ne odgovarja naščini, izvlasti zavoljo *nad*, primernejše je *višji*; in škof je že grdo skrčeno iz tujega; zelo lepa beseda je *vladika*, kar v staroslovenskem pomeni gospod, sedaj episcopus na Srbskem; pokaj je ne bi rabili, in kdor je ne ve, se ji naj privadi, tedaj *višji vladika*, tako lepo slovenski tudi *višji gimnazij*, ne *nadgimnazij* kor *višja* gospodska, ne *nadgospodska*; tako tudi *nížji poveljnik* ne *podpoveljnik*. *Pisano* delo 163. bunes Werk, prav bi bilo *napisano* delo ali *spisano*.

Če pišemo *mesečina*, kar je pravilno, bi tudi v drugem množnikovem sklonu morali pisati *mesecev*, ne *mescov*, ker nosnik **h** se ne sme izpuščati; tudi kamen, kamena, ker kamenje zavoljo e, samo e - њ, њ izpahamo. — *Zvezdoslovje* 153. - *Astrologie in zvezdarstvo* - *Astronomie*, v tem primeru pa se le o poslednjem govori. — *Basnoslovje* 153. bi bilo v slov. obliki *basenstvo*, ker s *slovje* sestavljeni samostavniki so ponarejeni ter v tuji šumi vzrastli, kterih se ogiblamo, kder se le da. Tudi bi lepo bilo, da se varujemo besed, kder je polovica tuja, polovica pa slovenska: *natoroznanstvo*, prepustimo to nemščini. *Brezan* 1. je spačeno nam. *brezdno*, pod klop s takimi napakami. — *Kamnata* podoba ima povse drug pomen, kor *kamenna* podoba. Dobro velim: *kamnata niva*, kder je zmes obilo kamenja, pa ne sam kamen; dobro *kamenna klop*, ne pa narobe, ker je *kamnat-steinicht* in *kamenn*, *kamenna*, o - *steinern*. — Oblike *sladkejši* 13. *kreplejši* itd. bi slovenski pisavec vsele moral zamenjati z lepšimi *slajši* itd., kar sem že predlanjskim razkladal. *Bodikaj* je tudi: na *debljem* koncu 15. nam. *debelejšem*. (Dalje.)

* *Slovenski koledarji*. Trije koledarji v slovenskem jeziku so že prišli na svitlo, enega pa še pričakujemo, ki se je že precej udomačil pa krajih slovenskih, namreč „slovenskega romarja“. Pervič se je prikazala v prav mali obliki tako imenovana „*Velika pratika*“ za kmete.

Obsega razun drugih pratičnih reči nekoliko podukov gospodarskih in kar je od novega dnarja treba vedeti. Veljá 7 kr. sr. — Za pratiko je prišel na svitlo „*Domač koledar slovenski za l. 1859*“. Spisal ga je g. P. Hitzinger in založil J. Giontini v Ljubljani. Obstati moramo, da je ta koledar na vse strani prav izverstno sestavljen. Obsega le XXIV + 76 strani, pa v njem se nahaja vse, česar se more iskati po pravih koledarjih ali pratikah. V zgodovinskem in zemljopisnem koledarčku beremo števov posvetnih in cerkvenih zgodov, pregled vse zemlje, pregled katoliške cerkve in pregled avstrijskega cesarstva (t. j. rodopis cesarske hiše, višje vladne opravništva na Dunaju, razdelitev vsega cesarstva, vojaštvo, cerkveno razdelitev in učilne naprave); v gospodarskem, opravnem in potnem koledarčku nahajamo štampeljski in percentni davek, vožnjo po železnici in pošti, pošiljanje pisem po pošti, colnino za vvožnjo in izvožnjo, mere in tehte, denarje nove in stare s potrebnimi podobami in sejme; v cerkvenopravnem koledarčku so razloženi zakonski zaderžki. Tudi podučni in zabavni koledarček podaja več zanimivih manjših sestavkov popisovavnih, zgodovinskih in šolskih. Čelo mu kinča prav lepa podoba bleškega jezera. Cena mu je povsod le 16 kr. sr. Tako je ta koledar na vse strani prav čedno in bogato opravljen in po vsi pravici zaslužuje, da bi se udomačil po vseh hišah slovenskih, gosposkih in kmetiških. — Za njim je prišla na svitlo „*Slovenska koleda za 1859*“, ki jo je podalo svojim družtvenikom družtvo sv. Mohora. Podobna je v vsem lanskem tečaju in prinaša veče in manje povesti in prilike, razne pesme, življenjepise, narodopisne, krajepisne in natoroznanske sestavke. Priložena je tudi popolna pratika za 1859 s potrebnim podukom o novih in starih denarjih. Vsi sestavki so pisani s ozirom na slov. mladino; priporoča se toraj odraščeni mladini in sploh slovenskemu ljudstvu kot kratkočasno in podučno berilo ob nedeljah in praznikih. Cela koleda šteje čez 12 tiskanih pol v veliki osmerki in je okinčana s prelepo, v jeklo vrezano podobo „blejskega jezera“; velja pa le pol goldinarja novega denarja. — Ob enem dajemo na znanje, da bo napravil vrednik Glasnika za l. 1860 namesto dosedanje koléde majhen almanah pod naslovom „*Zornica*“ za natis, ki bo prvi v slovenskem jeziku prišel na svitlo. Kako in kaj drugokrat.

* G. J. *Valentinelli*, varh knjižnice sv. Marka v Benetkah, je našel dve redki knjigi, ki menda še niste znani slavenskim bibliografom. Ena je *hervažka* z napisom: „*Razgovaranje medju papistom i jednim luteranom, istumačeno po Antonu Senjaninu. Štampano u Padovi miseca setembra po Graciose Percacine, godišća MDLV.*“ v šestnajsterki; druga je *slovenska* s sledečim napisom: „*Ena molitov tih kerščenikov kir so za volo te prave vere v Ježuša Kristuša pregnani.*“ Kedaj in kje je tiskana ta knjiga, ni zaznamovano.

* Znani pesnik serbski Dr. *J. Subotić* je zbral vse svoje dela in jih misli v 4 velikih zvezkih dati na svetlo. Pervi zvezek (okoli 25 tiskanih pol) bode obsegal njegove liriške, in drugi (ravno toliko pol)

njegove epične poezije; v tretjem zvezku bodo zapopadene njegove povesti in v četertem njegove različne dela. Najpred pridejo na svitlo liriške pesme, v sledečih redéh: 1. pesme za malu dečicu, 2. pesme za posao i igru, 3. pesme uz vino, 4. pesme ljubavne, 5. soneti, 6. Vidosava, 7. bečke elegije, 8. kosmos, 9. različite pesme, 10. epigrama in 11. pesme osobitim licima; vseh bo več kot 250, večidel še nikdar ne tiskanih. Naročina za 1. zvezek znaša le 1 gld. sr. in se pošilja izdatelju samemu, sodn. advokatu v Novem Sadu. — „Sedmica“ pristavlja temu oglasu: „Subotić poznat je našem narodu kao jedan od prvih naših pesnika. Mnoge njegove pesme usvojio je narod i peva ih kao svoje, a mnoga se zaori pri čaši vinca ili u drugoj kojoj prilici.“

* Cesarski album „*viribus unitis*“, ki so ga napravili čast. o. o. Mehitaristi na Dunaju v spomin srečnega ohranjenja Nj. ces. veličanstva, je pred nedavnim prišel na svitlo. Ta imenitna knjiga je pravo delo avstrijsko; zakaj v nji so zapopadene poezije nemške, slovanske (*slovenske* od Slomšeka, Terstenjaka, Potočnika, Tomana in Turnogradske-Tomanove; *hervaške* od Razlaga, Baštiana, Preradovića, Demetera, Ostrožinskega, Verdoljaka in Orsata Počića; *serbske* od Radojičića, Subotića in Pavičevića, *česke* od Peška, Picka, Erbena, Furcha, Saukupa, Fischera, Čulena in Mallega, *polske* od Viktora z Baworowa, Antoniewicza in Manieckega, *rusinske* od Dziedzikega, Zgarskega, Uryckega in Duchnovića) laške, madžarske, romanske, latinske, staro- in novoromanske, novogerske, hebrejske in aramejske. Mnogo prelepih karakterističnih obrazov raznih avstrijskih rodov daje bogati anthologiji še večo vrednost in ceno.

* Obračamo oči prijateljev slovanskega jezikoslovja na važno knjigo, ki je prišla na svitlo v českem jeziku, ter ima naslov „*Anthologie z literatury české doby střední*“. Sostavil jo je g. Jos. Jireček iz spisov 70 raznih pisateljev 15., 16. in 17. stoletja. Šteje XVI + 392 strani in veljá 1 gld. 60 kr. nov. dn. Visoko ministerstvo duhovnih in učnih zadev jo je poterdilo za berilo na viših gimnazijah českih. Zlata vredna knjiga, ki zasluđuje, da bi se razširila po vsem slovanskem svetu.

* „*Narodne pripovjedke*“, ki jih je skupil v Varaždinu in okoli Varaždina g. Matija Kračmanov Valjavec, so ravno kar prišle na svitlo. Knjiga, prekrasno tiskana, obsega na 315 straneh dva in sedemdeset narodskih pripovedek in v dostavku dva in trideset narodnih pesem iz Varaždinske okolice. Drugokrat več o njih. *)

* Hankovi „*Počátky posvátného jazyka slovanského*“ so ravno kar prišli na svitlo v drugem pomnoženem natisu. Razun potrebnih slovniških oblik in pravil obsegajo praktične vadbe glagolske iz rokopisa Vatikanskega, iz rokopisov svetogorskih (athonskih) poleg fotografije Sevastianove in iz rokopisa Klocovega.

*) Zunanjim naročnikom bomo te dni poslali knjigo s društvenimi bukvami.

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Iz Varaždina. M. Kračmanov. — Pripovedke o vilah :

c) Jeden dečko je krave pasel, pak mu je saki dan nekakova bela kak sneg ženska došla dojit, a on je ni poznal. Onda njega so sako večer doma špotali, kaj dela s kravami, da nemajo nikaj mleka. Onda mu se več za dosta vidlo, kajti so ga doma špotali, pa si zeme pištolo sobom pak, gda je ova došla dojit, on jo je videl, pak joj je rekel: znaš ti kaj? ti vezda meni plati moje mleko, kaj si podojila, ali pak, ako nečeš platiti, ja te strelim. Onda mu je ona rekla; ah, dragi moj sinko, da ti znaš, kaj sem ja, ti to meni ne bi rekel, niti me se pomislil streliti; nego ti ne znaš, kaj sem ja, a sako večer si špotan za mleko; za to ti ja vprostim, i znaš, ja ti platom mleko. Onda mu ona da klopko, konec pak mu je rekla: na, to ti je klopko pak si svijaj ž njega, celo opravo boš iz njega imel dok boš živ, samo ne smeš nikomu povedati, kajti ako poveš, onda ti brže klopko, steče, pak ne boš više imel, a ja ti povem, da sem ja Vila; nego ti nikomu ne smeš povedati. I ni on nigdar nikomu povedal do smrti. Onda po smrti so mu 'se Vile došle zelenimi vencu na sprovod i on je zveličen bil.

Na Dunaju 9. oktobra. V. J. — Kaj se na Dunaju godi važnega za slovnstvo slovensko, bi radi zvedeli? Včasih zares težka naloga, posebno za človeka, ki zavoljo premnogih opravkov le malokedaj zahaja tje, kjer bi se moglo vjeti še kaj zanimivega. Za zdaj Vam obznanjam samo to, da se marljivo nabirajo in vredujejo slovenske imena vsaj najimenitniših rastlin in rastlinskih rodov. Čedno zbirko je sveršil verli g. *Dr. A. Žvegel*; tudi g. *Dr. J. Stefan* hrani v rokopisu enak imenik rastlinskih zaznamkov. G. Stefan bode imena obeh zbirk med seboj primerjal in jih vredil po abecednem redu latinskih izrazov s pristavkom slovenskih in nemških narodovih izrazov. Tako vredjen imenik misli v dostavku priobčevati po Glasniku, kar bodo gotovo vsi Slovenci z veseljem pozdravili. Želeti bi bilo samo, da bi poslali vsi možje, ki se nekoliko pečajo z botaniko in kaj rastlinskih imen vedó ali zapisanih hranijo, svoje zbirke vredništvu našega Glasnika, da se bodo nemudoma izročile imenovanemu gospodu. *) Potrebno se nam zdi opomniti, da se naj pristavijo slovenskim imenom ali že občno veljavno znanstveno ali pa vsaj nemško, da ne bo nobenih pomot. Zaznamuje naj se tudi kraj, kje je to ali uno ime domače med ljudstvom. Le tako bomo dosegli, česar želimo, ako se vzajemno podpiramo in v takih in enakih zadevah z druženiimi močmi ravnamo. Komur je mar v tej reči napredka, kdor je koli sposoben za tako delo, gotovo bode pripomagal, da postane nabira, kolikor je za sedaj mogoče, popolna. Naj bi se začeto delo po zmožnosti podpiralo!

*) Ravno to prosimo tudi mi.

Iz Mariabrunna pri Beču mesca oktobra. P. J. Vijanski. — Vse se spreminja pod milim solncem. Glej, dragi Glasnik, preteklega mesca sem Ti šče pisal iz Valenja na Štírskem in danes dobiš dopis iz tujega nemškega kraja, kamor me je osoda zanesla. „Povsod je dobro, pa doma nar boljše“ pravi star slovensk pregovor, pa tudi jaz ga poterdim. Ločil sem se iz mile slovenske domačije, od svojih dragih Slovencev in Slovenk, ter bivam med Nemci sam Slovenec. Vendar včasih začujem tudi česk ali poljsk marn, kajti Mariabrunn je središče skoro vseh narodov cesarstva! — Veseli me, da imam za tovarše nekoliko bratov Hrovatov, s kojimi govorim slovenski. V ptujih krajih v sredi Nemcov se šče le spozna, kako mil in gladek jezik imajo Slovenci! O da bi ga bolj spoštovali in cenili od dne do dne! — Slovenci so bolj živi, bolj petju udani kot Nemci. Na Slovenskem sem čul vsak dan vže na vse zgodaj prepevati mične slovenske pesmice, tukaj pa le malokada zaslišim glasu kake pesmi. Nočem s tem terditi, da Nemci ne pojó radi in da nimajo lepih pesem, pa tako ginljive, živahne, mične vendar le niso kot slovenske. Velik razloček med Nemcom in Slovencom, velik med nemško in slovensko pesmo. — Sedaj pa ostani z Bogom, ljubi Glasnik! ter mi pozdravi s pričujočim dopisom vse drage Slovence.

* Gotovo je znano vsem Slovencom, da prebiva v doljni Avstrii, posebno na Dunaju in v nekterih vaseh proti ogerski meji mnogo Hrvatov, Čehov in drugih Slovanov; manj znano pa jim bo, da živé Slovani tudi v zgornji Avstrii. „Pražskim novinam“ se piše, da je naraslo število českih naselnikov v Lincu in v bližnjih vaseh že na 2000 glav. Imajo tam svojo cerkvico in dušnega pastirja, da jim pridiguje v domačem jeziku. Pa škmsarka cerkve, ki jim je bila prepuščena za božjo službo, je premajhena, da bi obsegla vse ljudstvo českega kolena; komaj dobra tretjina ga ima v nji prostora. Zato se nabirajo dobrovoljni prineski, da bi se mogla razširiti ta cerkveca.

* Evang. senior *Jan Molnar* piše „Pražskim novinam“ tole: Ko sem minulega mesca potoval po Meklenbursko-Sverinskem, me je povabil evang. farnik v Pritzieru g. Reuter, da bi v cerkvi sosedne vasi Wellahnske ogledal kelih s starim nerazumljivim nadpisom. Pregledam ga, pa mislite si moje začudenje, ta napis je česk. Glasi se pa takole: „ANJZKA. SKOPCZOWA. Z. SEBEROWA. TENTO. DALA. KTO-MUTO. ZADUSSI. S. MIKULASSE. W. HRNCZIRCICH. KE. CZTI. A. CHWALE. WELEBNE. SWATOSTI. TELA. A. KRWE. KRISTA. PANA. NA. SWUI. WLASTNI. GROSS. UDELATI. LETHA. MDXCVIII.“

Ta kelh je blizo 14 — 15 pavcov visok, ves srebern in dobro pozlačen. Vaga eno libro in štiri lote. — Odkod je prišla ta sveta posoda v to cerkev, se ne ve povedati.

Drobtine slovnice.

△ **Ljudje.** — Ne trije ljudje so umerli, tri ljudi smo srečali, neg: troje ljudi je umerlo, troje ljudi smo srečali; tudi dvoje ljudi (namesto: dva človeka, ki je pa tudi prav). Tako me je naučila stara živa slovnica... baba Dolenka, ter da Slovenka (zakaj ni je bilo drugega kot kost in koža). „Zakaj te ni bilo poprej?!“ tako sem se zadelr nad babelo. Zakaj? Ne davno poprej (leta 1850) mi je poslal prijatelj za natis spis, v katerem so bile besede: „Noj tako debela jajca nese, da se z enim trije ljudje nasitijo“ — „Trije ljudje! — trije ljudje!... to mi je zvonilo tako čudno; mislil in mislil sem, kaj plenta bi bilo. Da nekaj ni prav, to mi je dišalo; ali kje je robec skrit, tega nisem mogel nikakor vganiti. Pomota je bila natisnjena. Ker sem jo bral še večkrat potem v drugih spisih, zato jo razglašam očitno, da bi se je varovala vsaka poštena duša. Po tem takem bi trebalo govoriti: 103 (sto in troje) ljudi, 504 (pet sto in četvero), itd. — Vendar pravijo rajši: v našem mestu živi 5850 duš kot 6850ere ljudi. Ne morem se uterpeti, da ne bi tudi spomnil, da rabimo pisaje in govore preporedko besedo „svet“ namesto „ljudi“: veliko sveta je na senjmu (srb. много свѣта има. = franc: il y a beaucoup de monde...)

Občudovati (bewundern). Slovenec ne občuduje nikdar ničesar, Slovenec se le čudi (komu, čemu). Učene besede treba kovati, ni drugači; ali brez le-te smò prav lahko; le po slovenski treba misliti. Včasih bi rekel naš človek namesto „občudovati“ po domače „ogledovati“ n. pr. po tem smo ogledovali lepi steber, prelepo cerkev itd. (Priloga lepi, prelepo ti pravita, da smo se stebru in cerkvi tudi čudili zavoljo lepote.)

Národní pregovori. *Zapisal Bl. Sušnik.* — Naduha spravi človeka od kruha. — Kdor ima oblast, temu gre čast. — Denar ima spolzek rep. — Ovca cela, volk pa sit ne more biti. — Darovanemu konju se ne gleda na zobe. — Mu perst pomoli, pa za celo roko prime. — V trebuh in pa v plot je vse dobro. — Tvoja glava, tvoj svet (sam seboj se posvetovaj). — Je kakor meгла brez vetra. —

Imenik častitih g. g. naročnikov. — 306—7. J. Kocina in M. Meden na vseučilišču Dunajskem; 308. J. Tušek kmet pri Železnikah; 309. Sbor duh. mladeži v Zagrebu; 310. A. Mejač, lok. na Vojskem; 311. A. Katnik stoln. kpl. v Celovcu; 312. Maria Tavrér na Radišah; 313. M. Verne, stolni proš v Terstu; 314 M. Šervicel, kpl. v Št. Ilnu; 315. J. Polič, kpl. v Iniki; 316. M. Mustafa, kpl. v Buzetu; 317. J. Bernard, učn. v Višnjigori; 318. J. Jarc, kpl. pri sv. Petru; 318. S. Kompoš, kpl. v Čajnc̄ah.; 320—22. Jevšenak, L. Zima in J. Žitek, gimn. prof. v Karlovcu; 323. D. Simandel, kpl. v Šmartnem; 324. J. Marinič, kpl. v Št. Jakopu; 325. Dr. A. Vojska, kom. svetovavec v Rimavski Szoboti; 326. P. Lenassi, opravnik v Hrenovicah; 327. Dr. A. Murko, dekan v Zaverču; 328. Gr. Kraucer, dek. na Skočidalem; 329. A. Bohinc, kpl. v Teržiču; 330. J. Kovačić, kpl. v Apačah.

(Dalje).

Natisnil Janez Leon v Celovcu.